

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

CVO HITEK

34884

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
34884 CVO HITEK

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijshoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

2. Bevindingen

Algemeen

Op 12 juni 2014 werd het samenwerkingsverband bekrachtigd tussen CVO HITEK en Hogeschool VIVES Zuid. CVO HITEK maakt ook deel uit van een verregaand samenwerkingsverband met 3 andere CVO's (CVO Waregem, CVO Westhoek-Westkust (Ieper) en CVO VSPW (Kortrijk)). De nieuwe naam voor de 4 CVO's wordt CVO MIRAS (september 2017).

Voor HBO5 worden opleidingen georganiseerd in de domeinen Handelswetenschappen en bedrijfskunde (6) en Industriële wetenschappen (1). Voor *Bank- en beurswezen* heeft CVO HITEK onderwijsbevoegdheid, maar deze opleiding wordt momenteel niet aangeboden. Het is momenteel geen prioriteit om deze opleiding nieuw leven in te blazen.

De onderwijshoud

Momenteel wordt nog gewerkt op basis van bestaande structuurschema's en leerplannen. Men is gestart met de omvorming naar competenties en van start gegaan met het opmaken van domeinspecifieke leerresultaten gelinkt aan gedragsindicatoren. Maar er is nog geen competentiematrix die aan de basis ligt van de verschillende opleidingsonderdelen.

De vakgroepen (per opleiding) zijn begonnen met de opmaak van instellingseigen domeinspecifieke leerresultaten (DLR), m.a.w. wat wordt verwacht van de boekhouder, informaticus, marketeer, verkeerskundige,... als hij of zij afstudeert in de HBO5-opleiding en op de arbeidsmarkt komt. CVO HITEK wil later dit voorbereidende werk ter beschikking stellen om op Vlaams niveau te komen tot beroepskwalificaties en opleidingskwalificaties op niveau 5. In bijlage bij het ZER (via *Smartschool*) zijn de ontwikkelde instellingseigen DLR

opgenomen. Daarop gebaseerd maken de lectoren van een module telkens een ECTS-fiche op. Daarnaast wordt door de lector(en) per module of groep ook een lessenplan opgemaakt (moduleplan).

Alle opleidingen zijn modulair uitgebouwd. Ze werken met modeltrajecten waarbij rekening wordt gehouden met volgtijdelijkheid. Dit wordt wel voor sommige opleidingen (*Informatica*) in vraag gesteld, zo blijkt uit de kritische reflectie in het ZER.

Het ZER geeft een aantal voorbeelden van recente inhoudelijke aanpassingen aan de programma's. CVO HITEK is zich bewust van de noodzaak van verdere aanpassingen aan de huidige noden van de arbeidsmarkt en de vraag van werkgevers. Door het aanbieden van dagopleidingen werd een nieuwe doelgroep (generatiestudenten) aangesproken die andere noden en een andere aanpak vereist om dezelfde doelen te bereiken. Binnen de avondopleidingen waren geen stages voorzien omdat de meeste studenten toch al in de betreffende sector tewerkgesteld waren. In de dagopleidingen is er nu in het tweede jaar een stage van minstens 6 weken. Niet alleen in de opleiding *Meertalig secretariaat* is talenkennis belangrijk.

Internationalisering staat bij CVO HITEK nog in de kinderschoenen. Binnen de opleiding *Marketing* krijgen de studenten vanaf dit jaar ook de mogelijkheid om deel te nemen aan een internationale week. Hiervoor wordt aangesloten bij de bachelorstudenten van de VIVES Hogeschool.

Conclusie: het is goed dat CVO HITEK niet wacht om de actualisatie van het programma aan te pakken. Beginnen met het opstellen van instellingseigen DLR is zinvol, ook al zal dat uiteindelijk op Vlaams niveau moeten gebeuren.

Het onderwijsproces

De recent geformuleerde instellingseigen DLR werden vertaald naar gedragsindicatoren die het mogelijk maken om de onderliggende competenties op een actuele manier in praktijk te brengen en te toetsen. De competentiematrix zou de basis moeten zijn voor het uitwerken van inhoud en leervormen, alsook toetsvormen. Voorlopig mist men een dergelijk instrument. Een volgende stap is het uitwerken van een competentiematrix per opleiding, zoals recent werd gemaakt voor de nieuwe opleiding *Winkelmanagement*.

CVO HITEK streeft ernaar om binnen het kader van de structuurschema's en de leerplannen, maximaal leerlijnen in te bouwen. Deze leerlijnen lopen niet naast elkaar maar zijn complementair. In het ZER worden daarvan voorbeelden gegeven uit verschillende opleidingen. Deze leerlijnen zijn: de theoretische leerlijn (hoorcolleges); de vaardigheidslijn (practica en oefeningen); de integrale theoretische lijn (theorie linken aan casussen, opdrachten, projecten, rollenspelen, enz.); de integrale praktijklijn (stage en afstudeerproject). Het ZER geeft wel aan dat werkplekleren momenteel beperkt wordt toegepast. Dit is zeker nog een aandachtspunt.

De meeste opleidingen bieden zowel in de avond- als de dagtrajecten ook enkele modules aan in gecombineerd onderwijs. Dit betekent dat de module deels bestaat uit klassikale lessen, maar dat ook een deel in afstandsonderwijs (zelfstudie) wordt verwerkt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de leeromgeving *Smartschool*. Het ZER bevat een tabel die aangeeft per opleiding welk percentage in afstandsonderwijs gebeurt.

CVO HITEK beschouwt de professionele gerichtheid van haar opleidingen als een sterk punt. Uitdagingen zijn de verdere uitbouw van de opleidingen naar nog meer competentiegericht onderwijs, het werkplekleren, een reflectieve leerlijn en een verdere internationalisering.

Het ZER bevat alleen kwantitatieve gegevens over het instroomprofiel van studenten uit de dagmodules. De promotie verloopt via verschillende kanalen.

Heel wat studenten kunnen dankzij een duidelijk en transparant vrijstellingenbeleid vrijstellingen aanvragen op basis van EVC of EVK, zo stelt het ZER. Een bijlage daarvan bevat die vrijstellingsprocedure. Er zijn reeds een aantal standaard vrijstellingsprocedures/aanvullingstrajecten afgesproken met diverse partners (VDAB, Syntra, Se-n-se-opleidingen Guldensporencollege). Het ZER bevat geen cijfergegevens over het aantal studenten dat hiervan gebruik maakt.

In het academiejaar 2015-2016 hebben 42 studenten deelgenomen aan de oriënteringsproef. Over de toelatingsproef voor studenten die niet de nodige studiebewijzen hebben, had meer informatie in het ZER moeten voorkomen (slaagkansen, ...). Momenteel hanteert CVO HITEK nog een eigen proef, maar binnen het samenwerkingsverband met VIVES zijn de partners bezig met het uitwerken van een eenduidige, geijkte toelatingsproef voor alle HBO5-studenten.

Bij de aanvang van de studies wordt er aandacht besteed aan oriënteren en begeleiden van de studenten. Het is merkwaardig te lezen in het ZER dat de behoefte aan specifieke studiebegeleiding binnen de HBO5-opleidingen pas recent is ontstaan door de grote expansie van het aanbod van dagopleidingen. Hiervoor is sinds academiejaar 2015-2016 iemand specifiek aangeworven. Er werd reeds een eerste bevraging gedaan rond aspecten van begeleiding waar men al verbeterpistes uit gehaald heeft.

De algemene, minimale richtlijnen i.v.m. evalueren zijn opgenomen in de "Procedure Evalueren". Dit is een leidraad voor de lectoren bij het bepalen van de geschikte evaluatiemethode en om zeker te voldoen aan de minimale richtlijnen van evalueren. In het kader van het samenwerkingsverband met VIVES werd een algemeen Onderwijs en Evaluatiereglement (OER) uitgewerkt. Vanaf 2016-2017 zal dit OER het huidige Centrumreglement vervangen. Naast deze documenten bevat het ZER ook voorbeelden van evaluaties, met verbeterpleutels. In de toekomst wil CVO HITEK verder geschikte vormen van competentiegericht en geïntegreerd toetsen uitproberen, waarbij ook het werkveld meer betrokken wordt en de studenten meer tot zelfreflectie aangezet worden.

Om te komen tot een echt valide, betrouwbaar en transparant toetsbeleid dient een toetsmatrix ontwikkeld te worden, verbonden met de competentiematrix. Naast competentiegericht toetsen zal met het uitbouwen van werkplekleren ook een meer geïntegreerde manier van toetsing moeten uitgewerkt worden, waarbij het werkveld betrokken wordt en er meer plaats moet zijn voor zelfreflectie van de student.

Het CVO is er zich van bewust dat in sommige opleidingen veel studenten afhaken. Men geeft zelf aan dat men nog niet over voldoende data beschikt om dit goed in kaart te brengen en te analyseren. Er wordt een oplossing verwacht van het nieuwe CRM systeem. Het is van belang dat de instelling daar snel op inzet.

Voor de opleiding *Boekhouden* zijn de slaagcijfers het hoogst, bijna 75%. Die opleiding heeft ook het kleinste percentage studenten dat niet deelneemt aan de evaluatie (18%). Dit is mede het resultaat van het feit dat een groot deel van de modules in dagopleiding werd aangeboden. Daar haken standaard minder studenten af in vergelijking met het avondonderwijs. Opvallend is de 48% "niet deelgenomen" bij *Meertalig Secretariaat*. Deze opleiding omvat enkel

avondstudenten. Heel wat van deze studenten schrijven zich enkel in voor één of meerdere taalmodules, met het doel om de taal op te frissen of bij te werken. Zij hebben vaak niet de intentie om deel te nemen aan de evaluatie.

CVO HITEK is er zich van bewust nog niet over voldoende data over studierendement te beschikken om concrete actiepunten af te leiden .

Om de opleidingen nog beter af te stemmen op de arbeidsmarkt wil men met resonantiegroepen gaan werken. Nu wordt dit aspect vooral gemonitord door de vakgroep.

Conclusie: Een aantal relevante gegevens ontbreekt in het ZER. Anderzijds geeft het ZER wel heel concrete informatie. De instelling is misschien laat begonnen met programmawijzigingen, maar lijkt daar nu alvast volop mee bezig te zijn.

De uitkomst van het onderwijs

Als voornaamste aspecten met betrekking tot de uitkomst van het onderwijs stelt het CVO voorop: de maatschappelijke relevantie van de bereikte kwalificaties, de inzetbaarheid van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt en eventueel de doorstroming naar vervolgopleidingen.

Het CVO onderneemt acties om de studenten op de arbeidsmarkt wegwijs te maken: stages, infosessies en doorgeven van vacatures zijn daarvoor de instrumenten. Het onderscheid tussen dag- en avondopleiding is belangrijk voor de doorstroom naar de arbeidsmarkt. Studenten van de avondopleiding zijn meestal reeds actief op de arbeidsmarkt. De studenten van de dagopleiding zijn meestal jongeren die nog niet of nauwelijks in contact kwamen met de arbeidsmarkt.

In 2013 en 2016 hield CVO HITEK een bevraging bij afgestudeerden van de drie voorafgaande jaren. Uit de resultaten, die in het ZER opgenomen zijn, werd een aantal werkpunten afgeleid (stages, werkplekleren, ...).

Hoewel doorstroom naar vervolgopleidingen door het CVO zelf naar voren wordt geschoven als één van de drie voor hen voornaamste elementen bij de 'uitkomst van het onderwijs', komt het bij studenten die de avondopleiding volgen hoogst uitzonderlijk voor dat deze nog een vervolgotraject wensen af te leggen na het behalen van hun HBO5-diploma. Ook bij de generatiestudenten die nog niet professioneel actief zijn, stelt CVO HITEK vast dat er maar weinigen kiezen voor een aanvullingstraject om een bachelordiploma te verwerven. Nochtans zijn deze trajecten in samenwerking met de VIVES-hogeschool heel concreet uitgewerkt. Wellicht moeten deze programma's nog beter op elkaar worden afgestemd. Het is merkwaardig te lezen dat het CVO stelt dat de wetgeving een hinderpaal in deze vormt.

Conclusie: over dit onderwerp geeft het ZER toch te weinig informatie. Het is vooral gebaseerd op alumnibevingen en spitst zich toe op de verschillen tussen dag- en avondstudenten. Andere thema's komen niet aan bod.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Bij de opleidingen zijn 68 lectoren betrokken, voor een totaal van 16,65 VTE. Voor 44 lectoren is lesgeven hun hoofdberoep. De meesten daarvan beschikken over het pedagogisch bekwaamheidsbewijs. De meerderheid van de lectoren behaalde een masterdiploma, behalve in de opleidingen *Informatica* en *Motorvoertuigentechniek*. De gemiddelde leeftijd van de lectoren in alle HBO5-opleidingen samen bedraagt 45 jaar.

De opleidingen *Boekhouden*, *Marketing*, *Meertalig Secretariaat* en *Winkelmanagement* hebben een gezonde spreiding qua leeftijd van de lectoren. Bij *Informatica*, *Verkeerskunde* en *Motorvoertuigentechniek* zijn de 50-plussers in de meerderheid. Voor deze opleidingen moeten tijdig opvolgers gezocht worden. Het zou goed zijn mocht het CVO daarvoor een personeelsbeleidsplan ontwikkelen.

Bij de selectie van het personeel ligt het accent op praktijkervaring gecombineerd met pedagogische bekwaamheid. Voor de nieuwe lectoren is een aanvangsbegeleiding (inclusief klasbezoek) voorzien en wordt een functioneringscyclus opgestart.

De nascholing voor de lectoren werd vooral geïnspireerd door het gegeven dat diverse doelgroepen uiteenlopende verwachtingen hebben. Over verdere professionalisering van lectoren buiten dit punt is er weinig informatie in het ZER. De beweging die men nog moet maken vanuit competenties en die een impact zal hebben op inhouden, leervormen, toetsvormen zal ongetwijfeld een groot effect hebben op het lectorenkorps. Het zou dus goed zijn het korps te betrekken van bij de start van deze fundamentele omschakeling.

Lectoren worden geëvalueerd door de studenten en krijgen feedback uit deze bevragingen. Uit deze jaarlijkse lectorenenquêtes blijkt dat de studenten meestal heel tevreden zijn over zowel de inhouden die de lectoren brengen, alsook over hun manier van aanpakken en lesgeven.

Er is een duidelijk verschil tussen de groepsgroottes in de dagmodules en de avondgroepen. In de opleiding *Boekhouden* zijn er de grootste groepen, zowel overdag als 's avonds. De opleiding *Verkeerskunde* heeft de kleinste groepen. Te grote groepen, met effect op accommodatie en begeleiding, zetten de werking en de kwaliteit wel onder druk. Het CVO is genoodzaakt volgend jaar studenten te weigeren om de groepen niet te groot te maken: volgens het ZER is de groepsgrootte van de dagopleidingen, zeker bij de start in het 1ste jaar, de facto te groot en wil men daarom te instroom beperken tot 25 studenten per groep.

De opleidingen worden op verschillende vestigingen in Brugge en Kortrijk georganiseerd. Vanaf januari 2017 verhuizen alle avondopleidingen naar een nieuwbouw in Kortrijk. De dagopleidingen HBO5 zullen nog georganiseerd worden in de gebouwen van VIVES (Kortrijk en Brugge). Het ZER beschrijft de specifieke voorzieningen voor de opleidingen *HBO5 Informatica* en *HBO5 Motorvoertuigentechniek*.

In het ZER wordt een overzicht gegeven van instrumenten die men in het kader van de kwaliteitszorg ontwikkelde (bevragingen, ritme ervan). CVO HITEK heeft een aantal terugkerende activiteiten met heldere procedures. Dit moet het duidelijk maken voor alle betrokkenen wat, wanneer en hoe iets van hen verwacht wordt. In de bijlagen bij het ZER zijn deze procedures, richtlijnen en handleidingen ter inzage. Sommige van deze richtlijnen en procedures werden reeds aangepast in het kader van het samenwerkingsakkoord met VIVES. Een overzicht van alle bevragingen binnen HBO5 toont aan dat CVO HITEK systematisch de kwaliteit van het aanbod en diensten meet. In bijlage is het volledige overzicht van de vragenlijsten en/of de resultaten van enkele recente enquêtes opgenomen. De werking van de vakgroepen wordt, naast de bevragingen, een belangrijke basis van het kwaliteitsbeleid genoemd. In bijlage zijn voorbeelden van verslagen van deze vakgroepen opgenomen. Het is echter in het ZER niet heel duidelijk wie het kwaliteitsverhaal aanstuurt, opvolgt en bewaakt.

In een aparte rubriek rapporteert het ZER over de recente beleidsdagen, waar de aanwezigen aan de hand van een SWOT-analyse prioriteiten bepaald hebben voor de toekomst. De 4 doelstellingen waar de groep de hoogste prioriteit aan toekende zijn: optimalisering van de begeleiding van de individuele studenten, de instandhouding van de individuele begeleiding ondanks de beperkte middelen, de voorbereiding op de actualisering en de omvorming van

de opleidingsprogramma's en DLR in functie van de afstemming op het werkveld en de verbetering van de kwaliteit van de instroom. Het zou goed zijn mocht het CVO deze prioriteiten vertalen in concrete doelstellingen, acties, verantwoordelijken en timing.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK de opmaak van de competentiematrix als basis van de verschillende opleidingsonderdelen spoedig aanpakt.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK de volgtijdelijkheid in de verschillende opleidingen evalueert op basis van de concrete ervaringen daarmee.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK het werkpeklereen een voornamere plaats geeft in de opleidingsprogramma's.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK niet alleen over de instroom van studenten, maar over alle aspecten van het studentenprofiel (doorstroom, uitstroom, studiesucces, vrijstellingen, toelatingsproef, ...) informatie verzamelt en in het beleid een plaats geeft.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK de studiebegeleiding (en de studiebegeleider) een prominenter plaats in het onderwijsproces geeft.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK een integraal toetsbeleid ontwikkelt dat competentiegericht toetsen bevordert.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK inspanningen levert om de opvolging van het studierendement te kunnen verbeteren.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK meer aandacht ontwikkelt voor alle aspecten die met de uitkomst van het onderwijs te maken hebben.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK de problematiek van de uitstroom naar de arbeidsmarkt versus de doorstroom naar een bacheloropleiding vooraan op de beleidsagenda plaatst.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK een proactief personeelsbeleidsplan ontwikkelt, met het oog op een vlotte opvolging binnen het korps.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK meer aandacht heeft voor alle vormen van nascholing voor het personeel.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK een duidelijker beleid ontwikkelt ten aanzien van de fluctuaties in de instroom van studenten.

Het verdient aanbeveling dat het CVO HITEK een meer integraal kwaliteitszorgbeleid ontwikkelt met duidelijke verantwoordelijken voor de aansturing.

Slot

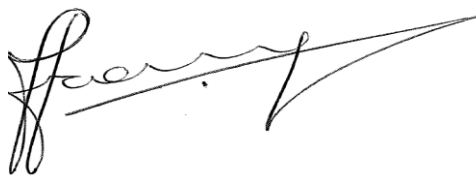
In de inleiding lezen we dat het ZER niet geschreven is door één kwaliteitscoördinator, maar door de verschillende coördinatoren. Dat is zichtbaar, zeker in positieve zin. Het ZER is het resultaat van groepswork.

CVO HITEK zit midden in een verhaal van wijzigingen, maar pakt de zaken aan. In het ZER is men vertrokken vanuit een goede sterkte-zwakte analyse en van daaruit worden de acties geformuleerd die ondernomen moeten worden. Een mogelijk 'verbeterplan' is dan ook reeds in dit ZER verwerkt en in volle uitrol. Vooral op het vlak van 'onderwijsproces' zijn nog inspanningen nodig.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. Bij e-mail heeft de instelling gereageerd, wat heeft geleid tot een aanpassing in het definitief vastgestelde rapport. Sommige opmerkingen hebben niet geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport aangezien het nieuwe informatie betrof die werd aangeleverd na het indienen van het zelfevaluatie-rapport en de opmaak van het ontwerprapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs